महाराष्ट्र शासन

विधि व न्याय विभाग

सन २०१६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २६

महाराष्ट्र विद्युत शुल्क अधिनियम, २०१६

(दिनांक २५ मे २०१७ पर्यंत सुधारित)

Maharashtra Act No. XXVI of 2016

MAHARASHTRA ELECTRICITY DUTY ACT, 2016

(As modified upto the 25th May 2017)

व्यवस्थापक, शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई ४०० ००४ यांच्याद्वारे भारतात मुद्रित केले आणि
संचालक, शासन मुद्रण, लेखनसामग्री व प्रकाशने, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई ४०० ००४ यांच्याद्वारे प्रकाशित

२०१७

[किंमत : रुपये ३५.००**]**

सन २०१६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २६.

महाराष्ट्र विद्युत शुल्क अधिनियम, २०१६

अनुक्रमणिका

उद्देशिका.

कलमे		**पृष्ठे**
१.	संक्षिप्त नाव, व्याप्ती व प्रारंभ.	१
२.	व्याख्या.	१
३.	वापरलेल्या ऊर्जेच्या युनिटांवरील शुल्क.	४
४.	वीज शुल्कात सूट देण्याचा अधिकार.	६
५.	विद्युत शुल्काच्या दरात फेरबदल करण्याचा अधिकार.	६
६.	विद्युत शुल्काचे प्रदान व वसुली.	६
७.	लायसनधारक इत्यादीने, लेखापुस्तके ठेवणे व विवरणे सादर करणे.	८
८.	विद्युत शुल्क निरीक्षकांची नियुक्ती.	८
९.	विद्युत शुल्क निरीक्षकांचे अधिकार.	८
१०.	अपील प्राधिकरण.	९
११.	शुल्क प्रदानास विलंब झाल्यास व्याज लागू होणे.	१०
१२.	अपराध व शास्ती.	११
१३.	कंपन्यांनी केलेले अपराध.	११
१४.	सद्‌भावनेने केलेल्या कृतीस संरक्षण.	१२
१५.	नियम करण्याचा अधिकार.	१२
१६.	निरसन व व्यावृत्ती.	१३
१७.	अडचणी दूर करण्याचा अधिकार.	१४

(सन २०१६ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्रमांक २६.)

महाराष्ट्र विद्युत शुल्क अधिनियम, २०१६.

(मा. राज्यपालांची संमती मिळाल्यानंतर " **महाराष्ट्र शासन राजपत्रात** " दिनांक ८ ऑगस्ट २०१६ रोजी प्रथम प्रसिद्ध केलेला अधिनियम.)

महाराष्ट्र राज्यातील विद्युत ऊर्जेच्या वापरावर शुल्क आकारण्याकरिता आणि त्याच्याशी संबंधित किंवा तद्नुषंगिक बाबींसाठी तरतूद करण्याकरिता अधिनियम.

२००३ चा ३६. १९५८ चा ४०. **ज्याअर्थी,** केंद्र सरकारने विद्युत अधिनियम, २००३ अधिनियमित केल्यामुळे, विद्युत निर्मिती, पारेषण व पुरवठा यांच्या व्यवस्थापनामध्ये, आमूलाग्र बदल घडून आले आहेत आणि विजेचा व्यापार, विजेची देवाण घेवाण, मुक्त प्रवेश, वीज निर्मितीचे लायसन रद्द करणे, इत्यादींसारख्या नवनवीन संकल्पना लागू करण्यात आल्या आहेत, ज्या यापूर्वी, महाराष्ट्र वीज शुल्क अधिनियमाच्या भाग नव्हत्या ;

आणि, ज्याअर्थी, उक्त विद्युत अधिनियमाद्वारे करण्यात आलेल्या बदलांचा विचार करून, उक्त विद्युत अधिनियमानुसार विद्युत ग्राहकांच्या सर्व प्रवर्गांना सामावून घेऊन महाराष्ट्र राज्यात विद्युत ऊर्जेच्या वापरावर शुल्क आकारण्यासाठी तरतूद करण्याकरिता विद्यमान महाराष्ट्र वीज १९५८ चा ४०. शुल्क अधिनियम निरसित करून एक सर्वंकष कायदा करणे इष्ट आहे असे महाराष्ट्र शासनास वाटते ; **त्याअर्थी** भारतीय गणराज्याच्या सदुसष्टाव्या वर्षी, याद्वारे, पुढील अधिनियम करण्यात येत आहे :—

१. (१) या अधिनियमास, महाराष्ट्र विद्युत शुल्क अधिनियम, २०१६ असे म्हणावे. संक्षिप्त नाव, व्याप्ती व प्रारंभ.

(२) तो, संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यास लागू असेल.

(३) तो, राज्य शासन, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, नियत करील अशा दिनांकास अंमलात येईल.

२. (१) या अधिनियमात, संदर्भानुसार दुसरा अर्थ अपेक्षित नसेल तर,— व्याख्या.

(क) " स्व वीजनिर्मिती " याचा अर्थ, विद्युत अधिनियमाच्या कलम २ च्या खंड (८) मध्ये व्याख्या केल्याप्रमाणे, आणि केंद्र सरकारने याबाबतीत केलेल्या नियमांनुसार " स्व वीजनिर्मिती संयंत्रांमधून " निर्माण केलेली ऊर्जा, असा आहे ;

(ख) " सह वीजनिर्मिती " याचा अर्थ, ज्या प्रक्रियेत एकाच वेळी, विद्युत शक्तीसह दोन किंवा जास्त प्रकारच्या उपयुक्त ऊर्जा उत्पादित केल्या जातात अशा प्रक्रियेमध्ये निर्माण केलेली ऊर्जा, असा आहे ;

(ग) “ आयोग ” याचा अर्थ, राज्य शासनाने विद्युत अधिनियमाच्या कलम ८२ अन्वये घटित केलेला महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोग, असा आहे ;

(घ) “ ग्राहक ” याचा अर्थ, ज्या कोणत्याही व्यक्तीला लायसनधारकाकडून किंवा शासनाकडून किंवा विद्युत अधिनियमान्वये किंवा त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या इतर कोणत्याही कायद्यान्वये जनतेला विद्युत पुरवठा करण्याचा व्यवसाय करणाऱ्या इतर कोणत्याही व्यक्तीकडून, तिच्या स्वतःच्या वापरासाठी विद्युत पुरवठा करण्यात येतो अशी कोणतीही व्यक्ती, असा आहे, आणि तीत, जिची जागा त्या त्या वेळी वीज ग्रहण करण्याच्या प्रयोजनासाठी लायसनधारकाच्या, शासनाच्या, किंवा यथास्थिति, इतर कोणत्याही व्यक्तीच्या वीजविषयक कामांशी संबंधित असेल अशा कोणत्याही व्यक्तीचा समावेश होतो ;

(ङ) “ वापर आकार ” याचा अर्थ, ग्राहकाने वापरलेल्या ऊर्जेकरिता या अधिनियमान्वये, लायसनधारकाने आकारलेला आकार, असा आहे, आणि त्यात आयोगाने मान्यता दिलेल्या प्रशुल्कानुसार, नियत आकार जसे मागणी आकार, अनियत आकार, जसे ऊर्जा आकार, इंधन समायोजन आकार व सातत्यता आकार यांचा समावेश होतो, परंतु त्यामध्ये विलंब प्रदानाबाबत दंडनीय आकारांचा किंवा तात्काळ प्रदानाबाबत प्रोत्साहनांचा, वीज अंक, हार्मोनिक्स, भारांक, त्यावर आकारलेले व्याज आणि यथास्थिति निर्धारण केल्यानंतरचा प्रशमन आकार यांचा समावेश असणार नाही ;

(च) “ विद्युत निरीक्षक ” याचा अर्थ, विद्युत अधिनियमाच्या कलम १६२ च्या पोट-कलम (१) अन्वये राज्य शासनाने नियुक्त केलेली व्यक्ती, असा आहे ;

(छ) “ विद्युत अधिनियम ” याचा अर्थ, विद्युत अधिनियम, २००३ (२००३ चा ३६), असा आहे ;

(ज) “ विद्युत शुल्क निरिक्षक ” याचा अर्थ, राज्य शासनाने कलम ८ च्या पोट-कलम (१) अन्वये नियुक्त केलेली व्यक्ती, असा आहे ;

(झ) “ ऊर्जा ” याचा अर्थ, कोणत्याही प्रयोजनासाठी निर्माण केलेली, पारेषित केलेली, वितरित केलेली, वापरलेली, व्यापार केलेली किंवा चक्रीकरण केलेली विद्युत ऊर्जा, असा आहे ;

(ञ) “ वीजनिर्मिती कंपनी ” याचा अर्थ, जी, वीजनिर्मिती केंद्राची मालक आहे किंवा जी ते चालविते किंवा त्याची देखभाल करते अशी कोणतीही कंपनी किंवा निगम-निकाय किंवा संघ किंवा व्यक्तींचा संघ-मग तो विधिसंस्थापित असो किंवा नसो, किंवा विधिनिर्मित विधिमान्य व्यक्ती, असा आहे ;

(ट) “ शासन ” किंवा “ राज्य शासन ” याचा अर्थ, महाराष्ट्र शासन, असा आहे ;

(ठ) “स्वतंत्र वीज उत्पादक (आयपीपी)” याचा अर्थ, जो एक सार्वजनिक संस्था नाही परंतु जो, अनेक संस्था किंवा शेवटचे उपभोक्ते यांना विक्री करण्यासाठी विद्युत ऊर्जा उपलब्ध करून देतो असा विद्युत ऊर्जा उत्पादक, असा आहे ;

(ड) “उद्योग” याचा अर्थ, महाराष्ट्र शासनाच्या त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या इतर कायद्यान्वये घोषित केलेला औद्योगिक उपक्रम, असा आहे, आणि त्यामध्ये, राज्य शासनाने वेळोवेळी घोषित केलेल्या विभिन्न औद्योगिक धोरणात समाविष्ट केलेल्या उद्योगांचा समावेश होतो ;

(ढ) “लायसनधारक” याचा अर्थ, जिला विद्युत अधिनियमाच्या कलम १४ अन्वये, विद्युत पारेषण, वितरण, पुरवठा, व्यापार करण्यासाठी लायसन दिलेले आहे अशी व्यक्ती, असा आहे आणि त्यामध्ये, जिने मानीव लायसनधारकाचा दर्जा धारण केला असेल व जिला विद्युत अधिनियमाच्या कलम १३ अन्वये सूट दिलेली आहे त्या व्यक्तींचाही समावेश होतो ;

(ण) “मुक्त प्रवेश” याचा अर्थ, आयोगाने विनिर्दिष्ट केलेल्या विनियमांनुसार, कोणत्याही लायसनधारकाने किंवा ग्राहकाने किंवा वीजनिर्मिती करणाऱ्या कोणत्याही व्यक्तीने पारेषण तारमार्गांचा किंवा वितरण व्यवस्थेचा किंवा असे तारमार्ग किंवा व्यवस्था यांच्या आनुषंगिक सुविधांचा वापर करण्यासाठी भेदभाव न ठेवणारी तरतूद, असा आहे ;

(त) “विहित” याचा अर्थ, या अधिनियमाखाली केलेल्या नियमांद्वारे विहित केलेले, असा आहे ;

(थ) “नवीकरणीय ऊर्जा” याचा अर्थ, सूर्यप्रकाश, पवन, पाऊस, भरती, लाटा, भूगर्भीय उष्णता, बायोमास, जैव इंधन परंतु त्यात जीवाश्म इंधनाचा समावेश नाही, यांसारखे जे स्रोत पृथ्वीच्या नैसर्गिक पर्यावरणाचा भाग आहेत आणि जे एकतर जैविक पुनर्उत्पादनाद्वारे किंवा इतर नैसर्गिक पुनर्भरण प्रक्रियेद्वारे काळाच्या ओघात ऊर्जा पुन्हा भरून काढू शकतात अशा नवीकरणीय ऊर्जा स्रोतांमधून निर्माण केलेली ग्रीड दर्जाची विद्युतशक्ती, असा आहे ;

(द) “नवीकरणीय ऊर्जा स्रोत” याचा अर्थ, उसाची चिपाड किंवा शेतीचे टाकाऊ पदार्थ, जैव-इंधन, नगर किंवा महानगरातील घनकचरा, उद्योगातील टाकाऊ पदार्थ यांसह, लहान, सूक्ष्म व लघु जल, पवन, सौर, बायोमास यांसारखे नवीकरणीय स्रोत आणि भारत सरकारच्या नवीन व नवीकरणीय ऊर्जा मंत्रालयाने मान्यता किंवा संमती दिलेले असे इतर स्रोत, असा आहे ;

(ध) “अनुसूची” याचा अर्थ, या अधिनियमासोबत जोडलेली अनुसूची, असा आहे ;

(न) “पर्यायी वीजनिर्मिती” याचा अर्थ, विद्युत अधिनियमाच्या कलम ५६ च्या तरतुदींनुसार आकार भरणा न केल्यामुळे वीजपुरवठा खंडित केल्याने नव्हे तर, बिघाड किंवा व्यत्यय किंवा भारनियमन, किंवा परिरक्षण, दुरुस्ती या कारणांमुळे विद्युत पुरवठाकाराने

वीजपुरवठा खंडित केल्याने विद्यमान लायसनधारकाच्या वीजपुरवठ्याच्या अभावी केलेली वीजनिर्मिती, असा आहे ;

(य) "युनिट" याचा अर्थ, प्रति तास किलोवॅटमध्ये वापरलेल्या ऊर्जेचे मोजमाप करण्याचे युनिट, असा आहे.

(२) या अधिनियमात वापरलेले, परंतु यात व्याख्या न केलेले शब्द किंवा शब्दप्रयोग यांना विद्युत अधिनियम, २००३ अन्वये जे अर्थ नेमून दिलेले असतील तेच अर्थ असतील.

वापरलेल्या ऊर्जेच्या युनिटांवरील शुल्क.

३. (१) पोट-कलम (२) च्या तरतुदींच्या अधीन राहून, ज्या ग्राहकाच्या नावाने लायसनधारकाने ऊर्जेचा पुरवठा केला असेल अशा ग्राहकाकडून, किंवा जो ग्राहक अनुसूचित तपशीलवार विनिर्दिष्ट केलेल्या आपल्या स्वतःच्या वापरासाठी लायसनधारकाकडून केल्या जाणाऱ्या विद्युतपुरवठ्याव्यतिरिक्त इतर स्वयंधारित (स्वतंत्र) स्रोताकडून उत्पादित करण्यात येणाऱ्या ऊर्जेचा वापर करीत असेल अशा ग्राहकाकडून होणाऱ्या परिवास्तुच्या वापराच्या आधारे, वेळोवेळी आयोगाच्या प्रशुल्क अनुसूचीनुसार वर्गीकृत केलेल्या दरांनी, वापर आकारावर किंवा वापरलेल्या ऊर्जेच्या युनिटांवर, शुल्क (यात यापुढे ज्याचा निर्देश "विद्युत शुल्क" असा करण्यात आला आहे) आकारण्यात येईल व ते राज्य शासनाला प्रदान करण्यात येईल, असे विद्युत शुल्क हे पुढील वर्गीकरणावर आधारलेले असेल :—

(क) जेथे लायसनधारकाने ऊर्जेचा पुरवठा केला असेल तेथे, त्यासंबंधातील वापर आकार ;

स्पष्टीकरण.— या पोट-कलमाच्या प्रयोजनार्थ, "ज्याच्या नावाने ऊर्जा पुरवठा केला जातो त्या ग्राहकाकडून होणारा परिवास्तुचा वापर" याचा अर्थ, ज्या प्रयोजनासाठी ज्या ग्राहकाच्या नावाने, लायसनधारकाकडून विद्युत पुरवठा केला जातो व पुरवठा बिंदुप्रमाणे बसविलेल्या मीटरद्वारे त्याचे मापन केले जाते, ज्यावर प्रशुल्कानुसार वापर आकाराचे देयक पाठविले जाते, असे मूळ प्रयोजन, असा आहे, तथापि, मोठे औद्योगिक पार्क, वाणिज्यिक परिवास्तू किंवा मॉल्स यांमध्ये, जेथे एकल बिंदुवर किंवा बहुसंख्य ग्राहकांना विद्युत पुरवठा केला जातो आणि एक उपयुक्त सेवा म्हणून त्या परिवास्तुच्या मालकाकडून तो आणखी, पट्ट्याच्या किंवा भाड्याच्या किंवा इतर व्याप्तिक्षेत्राचा भोगवटा करणाऱ्या अंतिम उपभोक्त्यांना पुर्नवितरित केला जातो तेथे, अशा अंतिम उपभोक्त्याच्या विद्युत वापराचे प्रयोजन वर्गवारीनुसार वेगवेगळे असू शकेल.

(ख) एखाद्या व्यक्तीने वापरलेल्या ऊर्जेची युनिटे आणि पुढील स्रोतापासून निर्माण केलेली ऊर्जा–

(एक) स्व वीजनिर्मिती ;

(दोन) सह वीजनिर्मिती ;

(तीन) पर्यायी वीजनिर्मिती ;

(चार) नवीकरणीय ऊर्जा ;

(पाच) स्वतंत्र वीज उत्पादक (आयपीपी) ;

(ग) खंड (क) व (ख) खाली ज्यांचा समावेश केला नसेल अशा, म्हणजे मुक्त प्रवेश किंवा इतर स्रोत यातील वापरलेल्या उर्जेची युनिटे.

(२) पुढील घटकांसंबधातील, वापर आकारांवर किंवा त्यांच्याकडून म्हणजे,—

(एक) सार्वजनिक उपक्रम वगळता राज्य शासनाकडून ;

(दोन) सार्वजनिक उपक्रम वगळता केंद्र सरकारकडून ;

(तीन) महाराष्ट्र राज्यात त्या त्या वेळी अंमलात असलेल्या कोणत्याही कायद्याअन्वये स्थापन केलेल्या स्थानिक स्वराज्य संस्थांकडून चालविण्यात येणाऱ्या शाळा, महाविद्यालय किंवा शिक्षण किंवा प्रशिक्षण देणाऱ्या परिसंस्था, विद्यार्थी वसतिगृहे, रुग्णालये, शुश्रूषागृहे, दवाखाने, चिकित्सालये, सार्वजनिक रस्त्यांवरील दिवाबत्ती, सार्वजनिक पाणीपुरवठा व्यवस्था, सार्वजनिक जलनिस्सःरण व्यवस्था, सार्वजनिक उद्याने, तसेच, प्राणी संग्रहालये, सार्वजनिक वस्तू संग्रहालये, व्यवस्थेची पूर्णतः किंवा यथास्थिति, अंशतः भाग असणारी प्रशासकीय कार्यालये यांच्या किंवा त्यांच्या संबंधातील प्रयोजनांकरिता ;

(चार) शासकीय वसतिगृहांकडून ;

(पाच) पारेषण आणि वितरण व्यवस्थेची संरचना, परिरक्षण, प्रवर्तन तसेच त्यातून पत्करलेली हानी यांच्याशी प्रत्यक्षपणे निगडित असलेल्या प्रयोजनांकरिता कोणत्याही लायसनधारकाकडून किंवा विद्युत अधिनियमान्वये जनतेला विद्युत पुरवठा करण्याचा व्यवसाय करणाऱ्या इतर कोणत्याही व्यक्तीकडून ;

(सहा) वीज निर्मिती संयंत्राची संरचना, परिरक्षण व प्रवर्तन यांच्याशी प्रत्यक्षपणे निगडित असणाऱ्या प्रयोजनांसाठी वीजनिर्मिती करणाऱ्या कोणत्याही कंपनीकडून ;

(सात) एखाद्या व्यक्तीकडून, मेट्रो रेल्वे व मोनोरेल वगळता वाहनांच्या किंवा जहाजांच्या वापराकरिता तिचा पुरवठा करण्याच्या प्रयोजनासाठी ऊर्जेची निर्मिती करण्यात येत असेल त्याबाबतीत ;

(आठ) १०० व्होल्टपेक्षा अधिक नसेल इतक्या व्होल्टेजची विद्युत निर्मिती करण्यात येत असेल त्याबाबतीत ;

वापरलेल्या ऊर्जेवर विद्युत शुल्क आकारण्यात येणार नाही.

(३) पोट-कलम (२) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, निवासी प्रयोजनांसाठी वापरल्या जाणाऱ्या परिवास्तुच्या संबंधात अनुसूची क अनुसार वापर आकारावर विद्युत शुल्क आकारण्यात येईल आणि ते राज्य शासनाला प्रदान करण्यात येईल.

वीज शुल्कात सूट देण्याचा अधिकार.

४. राज्य शासन लादील अशा शर्तींना अधीन राहून, सार्वजनिक हिताच्या दृष्टीने तसे करणे आवश्यक आहे असे राज्य शासनास वाटल्यास, त्यास, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, संपूर्ण राज्यात किंवा त्याच्या कोणत्याही भागात, त्या अधिसूचनेत विनिर्दिष्ट करण्यात येईल अशा क्षेत्रातील आणि अशा कालावधीसाठी, कोणत्याही वर्गाच्या परिवास्तुच्या किंवा प्रयोजनांच्या संबंधात ऊर्जेच्या वापरावर विद्युत शुल्क भरण्यापासून, किंवा विनिर्दिष्ट मर्यादेपर्यंत वापरलेल्या ऊर्जेच्या संबंधात,–

(एक) त्या क्षेत्रात असलेल्या ऊर्जेची उपलब्धता आणि त्या ऊर्जेची प्रचलित किंमत आणि औद्योगिक किंवा कृषि विकासाचा स्तर, शैक्षणिकस्तर, वैद्यकीय मदत, सुविधा, सामाजिक स्थिती ; आणि

(दोन) त्या क्षेत्रात या बाबतीत विनिर्दिष्ट केलेल्या सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे घोषित केलेली विविध धोरणे आणि गरजा आणि तेथील एकूण विकासाची स्थिती,

विचारात घेऊन, अनुसूचीनुसार देय असलेले संपूर्ण विद्युत शुल्क किंवा त्याचा कोणताही भाग भरण्यापासून, पूर्वलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, सूट देता येईल :

परंतु, या अधिनियमात अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे, या अधिनियमाच्या प्रारंभापूर्वी यासंबंधात काढलेल्या कोणत्याही आदेशावर परिणाम होणार नाही, आणि असा आदेश, त्यात नमूद करण्यात आलेला कालावधी समाप्त होईल तोपर्यंत, आणि असा कालावधी नमूद करण्यात आला नसेल त्या बाबतीत, या अधिनियमाच्या तरतुदींनुसार त्या संबंधात आणखी कोणताही आदेश काढण्यात येईल तोपर्यंत, अंमलात असणे चालू राहील.

विद्युत शुल्काच्या दरात फेरबदल करण्याचा अधिकार.

५. राज्य शासनास, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, त्यात विनिर्दिष्ट करण्यात येतील अशा अटी व शर्तींना अधीन राहून, विनिर्दिष्ट केलेल्या अशा क्षेत्रांमध्ये आणि अशा कालावधीकरिता, अशा ग्राहकांच्या वर्गाच्या, अशा वीजनिर्मितीच्या प्रकाराच्या संबंधातील विद्युत शुल्काच्या दरात फेरबदल करता येतील.

विद्युत शुल्काचे प्रदान व वसुली.

६. (१) प्रत्येक लायसनधारक,–

(एक) कलम ३ च्या पोट-कलम (१) च्या खंड (क) अन्वये अनुसूची क प्रमाणे, वर्गीकरण केलेल्या ग्राहकांना, त्याने पुरवठा केलेल्या ऊर्जेच्या संबंधातील वापर आकारावर आधारित ;

(दोन) कलम ३ च्या पोट-कलम (१) च्या खंड (ग) अन्वये अनुसूची ग प्रमाणे वर्गीकरण केलेल्या, आणि तसेच अनुसूची क मध्ये नमूद केलेल्या वितरण कंपनीच्या किंवा लायसनधारकाच्या वापर आकारांच्या प्रचलित दरांप्रमाणे, मुक्त प्रवेश सुविधेचा लाभ घेणाऱ्या ग्राहकांना चक्रणाद्वारे पुरवठा केलेल्या ऊर्जेच्या संबंधात वापरलेल्या ऊर्जेच्या युनिटांवर आधारित,

या अधिनियमान्वये देय असलेले उचित विद्युत शुल्क, विहित वेळी व विहित रीतीने वसूल करेल आणि राज्य शासनाला प्रदान करील.

(२) असे देय असलेले शुल्क हे, लायसनधारकाने पुरवठा किंवा चक्रण केलेल्या ऊर्जेबद्दल त्याच्याकडून वसुलीयोग्य असलेल्या रकमेवरील एक प्रथम भार असेल, आणि ते, त्याच्याकडून राज्य शासनाला देय असलेले एक ऋण असेल :

परंतु, लायसनधारक, त्याने पुरवठा किंवा चक्रण केलेल्या ऊर्जेबद्दल त्यास येणे असलेल्या रकमा वसूल करण्यास असमर्थ ठरला असेल त्याबाबतीत, तो, अशा पुरवठा केलेल्या ऊर्जेच्या संबंधातील शुल्क प्रदान करण्यास पात्र ठरणार नाही.

(३) जी व्यक्ती कलम ३ च्या पोट-कलम (१) च्या खंड (ख) खाली येते, जी आपल्या स्वतःच्या वापरासाठी किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीला किंवा व्यक्तींना पुरवठा करण्यासाठी पूर्णत : किंवा अंशत : ऊर्जेचा वापर करते, अशी प्रत्येक व्यक्ती, अनुसूची ' ख ' प्रमाणे तिने किंवा ज्याला तिने ऊर्जेचा पुरवठा केला असेल अशा ग्राहकांनी वापरलेल्या ऊर्जेच्या संबंधात, या अधिनियमान्वये देय असलेले उचित विद्युत शुल्क, विहित वेळी व विहित रितीने राज्य शासनाला प्रदान करील. जिला तिने ऊर्जेचा पुरवठा केला असेल अशा इतर व्यक्तीने किंवा व्यक्तींनी वापरलेल्या ऊर्जेवरील विद्युत शुल्काचा भाग तिला वसूल करता येईल.

(४) जी व्यक्ती लायसनधारक किंवा वीजनिर्मिती कंपनी नाही व जी कलम ३ च्या पोट-कलम (१) च्या खंड (ग) खाली येते, जी आपल्या स्वतःच्या वापरासाठी किंवा इतर कोणत्याही व्यक्तीला किंवा व्यक्तींना पुरवठा करण्यासाठी पूर्णतः किंवा अंशतः ऊर्जेचा वापर करते, अशी प्रत्येक व्यक्ती, अनुसूची ' ग ' प्रमाणे तिने, किंवा ज्यांना तिने ऊर्जेचा पुरवठा केला असेल अशा ग्राहकांनी वापरलेल्या ऊर्जेच्या संबंधात, या अधिनियमान्वये देय असलेले उचित विद्युत शुल्क, विहित वेळी व विहित रितीने लायसनधारकामार्फत राज्य शासनाला प्रदान करील. जिला तिने ऊर्जेचा पुरवठा केला असेल अशा इतर व्यक्तीने किंवा व्यक्तींनी वापरलेल्या ऊर्जेवरील विद्युत शुल्काचा भाग तिला वसूल करता येईल :

परंतु, पोट-कलम (३) किंवा पोट-कलम (४) खाली येणारी एखादी व्यक्ती, तिने इतर कोणत्याही व्यक्तीला किंवा व्यक्तींना पुरवठा केलेल्या ऊर्जेबद्दल तिला येणे असलेल्या रकमा वसूल करण्यास असमर्थ ठरली असेल त्याबाबतीत, ती, अशा पुरवठा केलेल्या ऊर्जेच्या संबंधातील शुल्क प्रदान करण्यास पात्र ठरेल.

(५) जर ऊर्जेचा पुरवठा लायसनधारकाला केला असेल तर, त्या बाबतीत, पोट-कलमे (३) व (४) यांमध्ये अंतर्भूत असलेली कोणतीही गोष्ट लागू होणार नाही.

(६) कोणतीही व्यक्ती, तिच्याकडून देय असलेल्या विद्युत शुल्काची रक्कम, विहित वेळेत आणि विहित रितीनेभरण्यात कसूर करील त्याबाबतीत, लायसनधारकास, किंवा यथास्थिति, ऊर्जेचा पुरवठा करणाऱ्या व्यक्तीस, कलम ११ अन्वये ती रक्कम वसूल करण्याच्या राज्य शासनाच्या अधिकारास बाध न येता, लायसनधारकाकडे किंवा ऊर्जेचा पुरवठा करणाऱ्या व्यक्तीकडे, ठेवीपोटी किंवा देय असलेल्या परताव्यापोटी कोणतीही रक्कम असल्यास, त्या रकमेमधून अशा विद्युत शुल्काची रक्कम कापून घेता येईल आणि जर अशी येणे असलेली रक्कम, लायसनधारकाकडे किंवा ऊर्जेचा पुरवठा करणाऱ्या व्यक्तीकडे असलेल्या ठेवीच्या किंवा परताव्याच्या रकमेतून वसूल होण्यासारखी नसेल तर, अशा ग्राहकाला किंवा व्यक्तीला पूर्ण सात दिवसांची लेखी नोटीस दिल्यानंतर, अशा ग्राहकाचा किंवा व्यक्तीचा ऊर्जेचा पुरवठा खंडित करता येईल; आणि लायसनधारकास, वापरलेल्या उर्जेवरील वापर आकाराच्या संबंधातील कोणताही आकार किंवा देय रक्कम वसूल करण्यासाठी, त्या प्रयोजनार्थ, विद्युत अधिनियमाच्या कलम ५६ च्या पोट-कलम (१) द्वारे त्याला प्रदान करण्यात आलेल्या अधिकारांचा वापर करता येईल.

(७) लायसनधारक, अशा लायसनधारकाने शुल्क वसूल करण्यासाठी केलेला खर्च विचारात घेऊन, राज्य शासनाकडून वेळोवेळी निर्धारित करण्यात येईल अशा रकमेइतकी, सूट मिळण्यास हक्कदार असेल.

(८) पूर्ववर्ती पोट-कलमांमध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, कोणत्याही लायसनधारकाकडून किंवा ग्राहकास ऊर्जेचा पुरवठा करणाऱ्या किंवा स्वतःच्या वापरासाठी ऊर्जेचा वापर करणाऱ्या व्यक्तीकडून चुकीचे मीटर वाचन केल्यामुळे किंवा अनुसूचीच्या कोणत्याही विशिष्ट भागाखाली किंवा खंडाखाली मोडणाऱ्या वापराचे चुकीचे वर्गीकरण केल्यामुळे उचित विद्युत शुल्क भरण्यात सद्‌भावमूलक चूक झाली असल्याबाबत राज्य शासनाची खात्री पटली असेल त्या बाबतीत, राज्य शासनास कोणत्याही वेळी, आदेशाद्वारे, विद्युत शुल्काच्या रकमेची, किंवा उचित दराने देय असलेल्या तिच्या कोणत्याही भागाची किंवा कलम ११ अन्वये विलंब प्रदानाबद्दल, कोणतीही देय असल्यास, त्याच्या व्याजाच्या रकमेची वसुली भूतलक्षी प्रभावाने माफ करता येईल किंवा ती निर्लेखित करता येईल.

लायसनधारक, इत्यादीने, लेखापुस्तके ठेवणे व विवरणे सादर करणे.

७. कलम ३ च्या पोट-कलम (१) खाली येणारा प्रत्येक लायसनधारक व ऊर्जेचा वापर करणारी प्रत्येक व्यक्ती, कलम (३) च्या पोट-कलम (२) अन्वये विद्युत शुल्कामधून ऊर्जेच्या संबंधात सूट दिली असेल ते खेरीज करून एरव्ही, विहित नमुन्यामध्ये लेखापुस्तक ठेवील आणि विहित करण्यात येतील अशा नमुन्यात व अशा वेळेत तिने वापरलेल्या, किंवा यथास्थिति, तिने प्रत्येक ग्राहकाला पुरवठा केलेल्या वीजेचे युनिट, आणि त्यावरील देय असलेल्या व कलम ६ अन्वये त्याने वसूल केलेल्या किंवा दिलेल्या विद्युत शुल्काची रक्कम दर्शविणारी विवरणपत्रे राज्य शासनास किंवा विहित केलेल्या अधिकाऱ्यास सादर करील.

विद्युत शुल्क निरीक्षकांची नियुक्ती.

८. (१) राज्य शासनाला, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, या अधिनियमाच्या प्रयोजनांकरिता, विहित केलेल्या अर्हता असणाऱ्या, त्यास योग्य वाटतील अशा कोणत्याही व्यक्तीची विद्युत शुल्क निरीक्षक म्हणून नेमणूक करता येईल.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये नेमण्यात आलेले विद्युत शुल्क निरीक्षक हे विद्युत निरीक्षकाच्या नियंत्रणाखाली काम करतील.

(३) प्रत्येक विद्युत शुल्क निरीक्षक, भारतीय दंड संहितेच्या कलम २१ च्या अर्थांतर्गत लोकसेवक असल्याचे मानण्यात येईल. १८६० चा ४५.

विद्युत शुल्क निरीक्षकांचे अधिकार.

९. (१) राज्य शासनाने या बाबतीत केलेल्या कोणत्याही नियमांच्या तरतुदींना अधीन राहून, विद्युत शुल्क निरीक्षकाला,—

(एक) या अधिनियमान्वये आकारणीयोग्य असलेल्या विद्युत शुल्काच्या रकमेची खातरजमा करून घेण्याकरिता किंवा पडताळणी करण्याकरिता आवश्यक असतील अशी पुस्तके आणि अभिलेख तपासणी करण्याकरिता सादर करण्यास फर्मावता येईल ;

(दोन) जेथे वीज पुरविण्यात येत असेल किंवा पुरविण्यात येत असल्याचे मानण्यात येत असेल अशा कोणत्याही परिवास्तूत,—

(क) कलम ७ अन्वये ठेवलेल्या लेखा पुस्तकांतील विवरणपत्रांची व सादर केलेल्या विवरणांची पडताळणी करण्यासाठी ;

(ख) मीटर तपासणी, वाचन करण्यासाठी आणि चाचणी घेण्यासाठी ;

(ग) विद्युत शुल्क आकारणीच्या संबंधातील आवश्यक असलेला तपशील पडताळून पाहण्यासाठी,

प्रवेश करता येईल व झडती घेता येईल ;

(तीन) या अधिनियमाची व त्याखाली केलेल्या नियमांची प्रयोजने पार पाडण्यासाठी आवश्यक असतील अशा इतर अधिकारांचा वापर करता येईल व अशी कर्तव्ये पार पाडता येतील.

१९७४ चा २. (२) पोट-कलम (१) अन्वये घेतलेल्या सर्व झडत्या, फौजदारी प्रक्रिया संहिता, १९७३ च्या तरतुदीअनुसार घेण्यात येतील.

अपील प्राधिकरण.

१०. (१) जेथे, ऊर्जेचा वापर या अधिनियमाच्या अनुसूचीतील कोणत्या भागाखालील किंवा खंडाखालील प्रवर्गांतर्गत मोडतो याबाबत किंवा जेथे विविध वापराच्या प्रयोजनांसाठी विजेचा वापर होतो तेव्हा वापराच्या कोणत्याही भागासाठी अशा भागान्वये किंवा खंडान्वये नियमन केले जावे याबाबत कोणताही प्रश्न उपस्थित झाला असेल तेथे, सदर प्रश्न, राज्य शासन, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, संपूर्ण राज्यासाठी किंवा, राज्याच्या काही भागाकरिता, विनिर्दिष्ट करील अशा प्राधिकरणाकडे निर्णयार्थ पाठवील. सदर प्राधिकरण, त्यास योग्य वाटेल अशी चौकशी केल्यानंतर, आपला निर्णय लेखी नोंदवील.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये प्राधिकरणाने नोंदविलेला निर्णय हा, पोट-कलम (३) अन्वये राज्य शासनाकडे केलेल्या कोणत्याही अपिलाच्या किंवा पोट-कलम (४) अन्वये केलेल्या पुनरीक्षणाच्या अधीन असेल आणि अशा अपिलाबाबतचा किंवा पुनरीक्षणाबाबतचा राज्य शासनाचा आदेश अंतिम राहील.

(३) पोट-कलम (१) अन्वये, प्राधिकरणाने दिलेल्या निर्णयाविरुद्धचे अपील, राज्य शासनाकडे दाखल करता येईल आणि असे अपील त्या निर्णयाच्या दिनांकापासून साठ दिवसांच्या आत दाखल करण्यात येईल.

(४) जेथे पोट-कलम (३) अन्वये, कोणतेही अपील दाखल करण्यात आले नसेल तेव्हा, राज्य शासनाला, पोट-कलम (१) खालील प्राधिकरणाच्या निर्णयाची वैधता किंवा औचित्य याबद्दल स्वतःची खात्री करून घेण्यासाठी, स्वाधीकारे कोणत्याही वेळी सदर प्रकरणाचा अभिलेख मागविता येईल व त्याची तपासणी करता येईल. जर अशा प्रकारे मागविलेल्या कोणत्याही निर्णयामध्ये फेरबदल करावा, तो रद्द करावा किंवा फिरवावा असे राज्य शासनाला वाटत असेल तर, त्या निर्णयामुळे बाधित झालेल्या व्यक्तीला आपले म्हणणे मांडण्याची संधी दिल्यानंतर, राज्य शासनास, न्याय्य वाटत असेल असा आदेश त्यावर देता येईल.

शुल्क प्रदानास विलंब झाल्यास व्याज लागू होणे.

११. (१) विद्युत शुल्कापोटी देय असलेली कोणतीही रक्कम, विहित केलेल्या वेळेत व रीतीने राज्य शासनाकडे चुकती केली नसेल तर, ती थकबाकी असल्याचे मानण्यात येईल, आणि त्यानंतर, अशा रकमेवर ती रक्कम देय असेल त्या लगतनंतरच्या पहिल्या तीन महिन्यांकरिता वार्षिक अठरा टक्के दराने व्याज देय असेल, आणि त्यानंतर अशी रक्कम चुकती करण्यात येईपर्यंत वार्षिक चोवीस टक्के इतक्या दराने व्याज देय होईल ; आणि ती रक्कम व त्यावरील व्याज, असल्यास, ते व्याज –

(एक) राज्य शासनाच्या किंवा या बाबतीत राज्य शासनाने प्राधिकृत केलेल्या कोणत्याही अधिकाऱ्याच्या विकल्पाधिकाराप्रमाणे, ती रक्कम, कलम ६ च्या पोट-कलम (१) अन्वये देय असेल तर एकतर ग्राहकाकडून किंवा उक्त कलम ६ च्या पोट-कलम (२) च्या परंतुकाच्या अधीन राहून, देय असेल तर, लायसनधारकाकडून ;

(दोन) राज्य शासनाच्या किंवा राज्य शासनाने या बाबतीत प्राधिकृत केलेल्या कोणत्याही अधिकाऱ्याच्या विकल्पाधिकाराप्रमाणे, ती रक्कम, कलम ६ च्या पोट-कलम (३) अन्वये देय असेल तर, एकतर ग्राहकाकडून किंवा ऊर्जेचा पुरवठा करणाऱ्या आणि आपल्या स्वतःच्या वापरासाठी किंवा यथास्थिति, अन्य व्यक्तीस वीज पुरवठा करण्यासाठी पूर्णतः किवा अंशतः वापर करणाऱ्या व्यक्तीकडून,

एकतर दिवाणी न्यायालयामार्फत किंवा जमीन महसुलाच्या थकबाकीप्रमाणे वसुली योग्य असेल.

(२) कलम ६ च्या पोट-कलम (३) किंवा पोट-कलम (४) याखाली येणारे ग्राहक, किंवा यथास्थिति, लायसनधारक किंवा लायसनधारकाखेरीज अन्य व्यक्ती किंवा वीजनिर्मिती कंपनी ही, विद्युत शुल्क आणि व्याज देण्यास पात्र असेल, आणि तिने विद्युत शुल्क व व्याज यांच्या एकूण रकमेपेक्षा कमी रक्कम दिली असेल तर, अशा प्रकारे चुकत्या केलेल्या रकमेमधून प्रथम व्याजाची रक्कम, त्यानंतर कोणतीही शिल्लक रक्कम असल्यास, शास्तीची रक्कम आणि त्यानंतर कोणतीही शिल्लक रक्कम असल्यास विद्युत शुल्काची रक्कम समायोजित केली जाईल.

(३) राज्य शासनाला, सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे, विहित करण्यात येईल अशा परिस्थितीमध्ये, अशा अटी व शर्तीच्या अधीन आणि अशा कालावधीसाठी, या कलमान्वये व्याज किंवा शास्तीची संपूर्ण रक्कम किंवा काही भाग माफ करता येईल.

(४) राज्य शासनाला, सर्वसाधारण किंवा विशेष आदेशाद्वारे, जो ग्राहक या अधिनियमान्वये किंवा राज्य शासनाच्या विविध योजनांन्वये विद्युत शुल्क माफीसाठी पात्र आहे अशा ग्राहकाकडून वसूल केलेल्या विद्युत शुल्काची संपूर्ण रक्कम किंवा त्या रकमेचा कोणताही भाग परत करता येईल.

१२. (१) जर कोणतीही व्यक्ती – अपराध व शास्ती.

(क) कलम ७ च्या तरतुदीनुसार व कलम १५ अन्वये त्याबाबत केलेल्या नियमानुसार लेखापुस्तके ठेवण्यास किंवा विवरणे सादर करण्यास कसूर करीत असेल ; किंवा

(ख) या अधिनियमान्वये केलेल्या कोणत्याही नियमाचे उल्लंघन करीत असेल ; किंवा

(ग) या अधिनियमाद्वारे किंवा तद्न्वये त्यास प्रदान केलेल्या अधिकारांचा वापर करणाऱ्या विद्युत शुल्क निरीक्षकाला जाणीवपूर्वक अडथळा आणीत असेल तर,

ती, दोषसिद्धीनंतर, दहा हजार रुपयांपर्यंत असू शकेल इतक्या द्रव्यदंडाच्या शिक्षेस पात्र असेल.

(२) पोट-कलम (१) खाली केलेल्या अपराधांच्या बाबतीत, कोणताही तक्रार अर्ज, तो अर्ज विद्युत निरीक्षकामार्फत दाखल करण्यात आला असल्याखेरीज विचारार्थ स्वीकारला जाणार नाही.

१३. (१) या अधिनियमाखालील अपराध एखाद्या कंपनीने केला असेल तर, असा अपराध घडण्याच्यावेळी कंपनीचा प्रभार ज्या व्यक्तीकडे होता आणि कंपनीचे कामकाज चालविण्यास जी व्यक्ती कंपनीस जबाबदार होती, अशी प्रत्येक व्यक्ती, त्याचप्रमाणे ती कंपनी देखील, अशा अपराधाबद्दल दोषी असल्याचे मानले जाईल आणि अशी व्यक्ती व कंपनी त्यांच्याविरूद्ध कार्यवाही केली जाण्यास व त्यानुसार शिक्षा दिली जाण्यास पात्र असतील : कंपन्यांनी केलेले अपराध.

परंतु, अशा कोणत्याही व्यक्तीने असा अपराध तिच्या नकळत घडला किंवा असा अपराध घडू नये म्हणून आपण योग्य ती दक्षता घेतली होती असे सिद्ध केले तर, या पोट-कलमात अंतर्भूत असलेल्या कोणत्याही गोष्टीमुळे ती व्यक्ती या अधिनियमात तरतूद केलेल्या कोणत्याही शिक्षेस पात्र होणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) मध्ये काहीही अंतर्भूत असले तरी, या अधिनियमाखालील अपराध एखाद्या कंपनीने केला असेल, आणि त्या कंपनीच्या कोणत्याही संचालकाच्या, व्यवस्थापकाच्या, सचिवाच्या किंवा अन्य अधिकाऱ्याच्या संमतीने किंवा मूक संमतीने किंवा त्याने दुर्लक्ष केल्यामुळे असा अपराध घडल्याचे सिद्ध करण्यात आले असेल तर, असा संचालक, व्यवस्थापक, सचिव किंवा कंपनीचा अन्य अधिकारी देखील त्या अपराधाबद्दल दोषी आहे असे मानले जाईल व त्याच्याविरुद्ध कारवाई केली जाण्यास व त्यानुसार शिक्षा दिली जाण्यास तो पात्र होईल.

स्पष्टीकरण.—या कलमाच्या प्रयोजनार्थ,—

(क) " कंपनी " याचा अर्थ, निगम निकाय, असा आहे व त्यात भागीदारी संस्थेचा, व्यक्तींच्या संघाचा अथवा व्यक्तींच्या संस्थेचा-मग ती विधिसंस्थापित असो वा नसो-समावेश होतो ;

(ख) भागीदारी संस्थेच्या संदर्भात " संचालक " याचा अर्थ, त्या भागीदारी संस्थेतील भागीदार, असा आहे आणि व्यक्तींचा संघ किंवा व्यक्तींची संस्था यांच्या संदर्भात " संचालक " याचा अर्थ तिच्या कामकाजाचे नियंत्रण करणारा कोणताही सदस्य, असा आहे.

सद्‌भावनेने केलेल्या कृतीस संरक्षण.

१४. या अधिनियमान्वये सद्‌भावनापूर्वक केलेल्या किंवा करण्याचा उद्देश असलेल्या कोणत्याही कृतीबद्दल कोणत्याही व्यक्ती विरुद्ध कोणताही दावा, खटला किंवा कायदेशीर कारवाई दाखल करता येणार नाही.

नियम करण्याचा अधिकार.

१५. (१) राज्य शासनाला, या अधिनियमाच्या तरतुदी अंमलात आणण्याच्या प्रयोजनार्थ, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे नियम करता येतील.

(२) विशेषतः व वरील अधिकाराच्या सर्वसाधारणतेस बाध न आणता, अशा नियमाद्वारे—

(क) पुढील बाबी, म्हणजे,—

(एक) विद्युत शुल्काच्या प्रदानाचा देय दिनांक ;

(दोन) हप्त्याने विद्युत शुल्क प्रदान करणे ;

(तीन) ज्या परिस्थितीत व ज्या शर्तींना अधीन राहून आणि ज्या कालावधीपर्यंत विद्युत शुल्क प्रदान करण्याचे लांबणीवर टाकण्यास कलम ६ अन्वये परवानगी देण्यात येईल ती परिस्थिती व त्या शर्ती व तो कालावधी,

यांकरिता विद्युत शुल्क प्रदानाची मुदत व रीत विहित करता येईल.

(ख) अधिनियमान्वये कोणतीही सवलत किंवा सूट मिळवण्यासाठीची कार्यपद्धती विहित करणे ;

(ग) ज्या नमुन्यात लेखा पुस्तके ठेवावयाची तो नमुना, आणि ज्या कालावधीत, ज्या नमुन्यात व ज्या अधिकाऱ्याकडे कलम ७ द्वारे आवश्यक असल्याप्रमाणे विवरणे सादर करण्यात येतील तो कालावधी, तो नमुना आणि ते अधिकारी विहित करणे ;

(घ) कलम ८ च्या पोट-कलम (१) खाली विद्युत शुल्क निरीक्षकांची अर्हता विहित करणे ;

(ड·) ज्या नियमांच्या अधीनतेने विद्युत शुल्क निरीक्षकांस कलम ९ च्या पोट-कलम (१) खालील अधिकारांचा वापर करता येईल असे नियम, कोणतेही असल्यास, ते विहित करणे ;

(च) मीटर बसवण्याची व त्याची तपासणी, वाचन आणि चाचणी करण्यासाठीची कार्यपद्धती विहित करणे ;

(छ) प्राधिकरणाकडे निर्णयासाठी प्रश्न पाठविण्यासाठीची आणि अशा प्राधिकरणाच्या निर्णयाच्या विरुद्ध राज्य शासनाकडे अपील दाखल करण्यासाठीची किंवा पुनरीक्षण करण्यासाठीची कार्यपद्धती विहित करणे ;

(ज) ग्राहकाने या अधिनियमान्वये देय असलेल्या विद्युत शुल्काच्या रकमेपेक्षा अधिक भरलेल्या रकमेच्या परताव्याची मागणी करण्यासाठीची कार्यपद्धती व कालमर्यादा विहित करणे ;

(झ) या अधिनियमान्वये कोणत्याही कागदपत्राच्या प्रती पुरविण्याबद्दलची फी विहित करणे ;

(ञ) या अधिनियमाच्या तरतुदी अंमलात आणण्यासाठी तरतूद करणे.

(३) या कलमान्वये नियम करणे हे पूर्व प्रसिद्धीच्या शर्तीला अधीन असेल.

(४) या कलमान्वये केलेला प्रत्येक नियम, तो करण्यात आल्यानंतर शक्य तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाचे अधिवेशन चालू असताना एकाच अधिवेशनात किंवा लागोपाठच्या दोन किंवा अधिक अधिवेशनात एकूण तीस दिवसांचा होईल इतक्या कालावधीकरिता राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे ठेवण्यात येईल ; आणि ज्या अधिवेशनात तो अशा रितीने ठेवण्यात आला असेल ते अधिवेशन किंवा त्याच्या लगतनंतरचे अधिवेशन किंवा अधिवेशने समाप्त होण्यापूर्वी त्या नियमात कोणताही फेरफार करण्यास दोन्ही सभागृहे सहमत होतील किंवा नियम करण्यात येऊ नये म्हणून दोन्ही सभागृहे सहमत होतील तर, तो नियम अशा निर्णयाची अधिसूचना **राजपत्रात** प्रसिद्ध झाल्याच्या दिनांकापासून केवळ अशा सुधारलेल्या स्वरूपातच अंमलात येईल, किंवा, यथास्थिति, तो नियम अंमलात येणार नाही ; तथापि, उक्त नियमात अशा रितीने कोणतेही फेरफार केल्यामुळे किंवा तो नियम रद्द केल्यामुळे त्या नियमान्वये पूर्वी केलेल्या किंवा करण्याचे राहून गेलेल्या कोणत्याही कृतींच्या विधिग्राह्यतेस बाध येणार नाही.

१६. नियत दिनांकास व तेव्हापासून, महाराष्ट्र वीज शुल्क अधिनियम हा निरसित होईल : निरसन व व्यावृत्ती.

परंतु, या निरसनाचा पुढील गोष्टींवर परिणाम होणार नाही,—

(क) अशाप्रकारे निरसित केलेल्या कायद्यान्वये केलेला कोणताही नियम किंवा काढलेली कोणतीही अधिसूचना, आदेश अथवा नोटीस यांनुसार करण्यात आलेली, किंवा करण्याचे किंवा हाती घेण्याचे अभिप्रेत असलेली कोणतीही गोष्ट किंवा कृती ; किंवा

(ख) अशाप्रकारे निरसित केलेल्या कायद्यान्वये केलेली कोणतीही नेमणूक, स्थायीकरण अथवा घोषणा किंवा देण्यात आलेले कोणतेही प्राधिकार पत्र अथवा सूट किंवा निष्पादित करण्यात आलेले कोणतेही कागदपत्र अथवा संलेख आणि देण्यात आलेला कोणताही निदेश ; किंवा

(ग) अशाप्रकारे निरसित केलेल्या कायद्यान्वये संपादित, उपार्जित केलेला अथवा पत्करलेला कोणताही अधिकार, विशेषाधिकार, आबंधन किंवा दायित्व ; किंवा

(घ) उपरोक्तप्रमाणे असा कोणताही अधिकार, विशेषाधिकार, आबंधन, दायित्व, शास्ती यांच्याबाबतीत केलेले कोणतेही अन्वेषण, कायदेशीर कारवाई अथवा उपाययोजना ; आणि जणू काही हा अधिनियम अधिनियमित झाला नव्हता असे समजून असे कोणतेही अन्वेषण, कायदेशीर कारवाई अथवा उपाययोजना ही, सुरू करता येईल, चालू ठेवता येईल अथवा तिची अंमलबजावणी करता येईल व अशी कोणतीही शास्ती करता येईल :

परंतु, आणखी असे की, पूर्ववर्ती परंतुकाच्या अधीनतेने, महाराष्ट्र वीज शुल्क अधिनियमाच्या तरतुदींअन्वये विहित करण्यात आलेल्या शुल्कांचे दर किंवा व्याज, तयार करण्यात आलेले नियम किंवा नमुने हे, तसेच निरसित तरतुदींपैकी कोणत्याही तरतुदीअन्वये केलेली विद्युत शुल्क निरीक्षकांची कोणतीही नेमणूक ही, या अधिनियमाच्या तत्सम तरतुदींन्वये विहित करण्यात, तयार करण्यात किंवा करण्यात आल्याचे मानण्यात येईल, आणि या अधिनियमान्वये केलेल्या कोणत्याही कृतीद्वारे अथवा कोणत्याही कार्यवाहीद्वारे ते अधिक्रमित केल्याखेरीज व तोपर्यंत, त्यानुसार अंमलात असणे चालू राहील. १९५८ चा ४०.

अडचणी दूर करण्याचा अधिकार.

१७. (१) या अधिनियमाच्या तरतुदींची अंमलबजावणी करताना कोणत्याही अडचणी उद्‌भवल्यास, राज्य शासनास, प्रसंगानुरुप, **राजपत्रात** प्रसिद्ध केलेल्या आदेशाद्वारे, ती अडचण दूर करण्याच्या प्रयोजनासाठी आवश्यक किंवा इष्ट वाटेल अशी, या अधिनियमाच्या तरतुदींशी विसंगत नसलेली कोणतीही कृती करता येईल :

परंतु, या अधिनियमाच्या प्रारंभाच्या दिनांकापासून दोन वर्षांचा कालावधी समाप्त झाल्यानंतर असा कोणताही आदेश काढता येणार नाही.

(२) पोट-कलम (१) अन्वये काढण्यात आलेला प्रत्येक आदेश, तो काढण्यात आल्यानंतर, शक्य तितक्या लवकर, राज्य विधानमंडळाच्या प्रत्येक सभागृहापुढे ठेवण्यात येईल.

अनुसूची क

वापर आकारावरील विद्युत शुल्क

(कलमे ३ आणि ६ पहा)

अनु-क्रमांक	वीज देयकाचे प्रशुल्क प्रवर्ग	विविध प्रवर्गाच्या ग्राहकांना पुरविलेल्या विद्युत वापराबाबतचे प्रयोजन	दर
(१)	(२)	(३)	(४)
१	भाग क– निवासी.	महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या प्रशुल्क अनुसूचीनुसार,– (एक) निवासी-दारिद्र्य रेषेखालील व्यक्ती; (दोन) निवासी-दारिद्र्य रेषेवरील व्यक्ती; (तीन) संकुलांतर्गत दिवे, पाणी, उद्वाहन, मनोरंजन कक्ष किंवा समाज मंदिर, क्लब, व्यायामशाळा, तरण तलाव इत्यादी, यासारख्या निवासी सामाईक सुविधा; (चार) निवासी-विद्यार्थी वसतिगृहे, नोकरदार पुरुष किंवा महिला वसतिगृहे; (पाच) निवासी-निराश्रीत, शारीरिक किंवा मानसिक-दृष्ट्या विकल, वृद्धव्यक्ती यांच्याकरिता असलेली वसतिगृहे किंवा घरे, अनाथालये, बालसुधारगृहे, उपचारगृहे, धर्मशाळा; (सहा) धार्मिक उपासना स्थान; (सात) शारीरिकदृष्ट्या विकलांग असलेल्या व्यक्तींनी चालविलेली दूरध्वनी केंद्रे; (आठ) " निवासी " सदराखाली प्रवर्गीकृत केलेल्या परंतु सामाजिक प्रयोजनासाठी असलेल्या परिवास्तू; (नऊ) वरील प्रवर्गांतर्गत समाविष्ट नसलेल्या इतर कोणत्याही परिवास्तू.	राज्य शासन, एकतर भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा वापर आकाराच्या वीस टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल अशा दराने किंवा दरांनी.
२	भाग ख– वाणिज्यिक.	महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या प्रशुल्क अनुसूचीनुसार,– (एक) व्यावसायिक किंवा वाणिज्यिक आस्थापना-कॉर्पोरेट किंवा प्रशासकीय कार्यालये किंवा दुकाने किंवा व्यापारी मॉल्स (संकूल) किंवा शोरुम्स, बँका, एटीएम कक्ष, इत्यादी;	राज्य शासन, एकतर भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा वापर आकाराच्या तीस टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल अशा दराने किंवा दरांनी.

अनुसूची क–चालू

अनु-क्रमांक	वीज देयकाचे प्रशुल्क प्रवर्ग	विविध प्रवर्गाच्या ग्राहकांना पुरविलेल्या विजेच्या विनियोगाचे प्रयोजन	दर
(१)	(२)	(३)	(४)
		(दोन) व्यवसायामधील किंवा वाणिज्यिक आस्था-पनांमधील दिवे, उद्‌वाहने, सुरक्षा, अग्निशमन, पाणी उद्धरण पंप यांसारख्या सामाईक सुविधा;	
		(तीन) सामूहिक केंद्रे-मंगल कार्यालये किंवा समाजमंदिर किंवा चर्चासत्र सभागृहे किंवा प्रदर्शन किंवा सभागृह किंवा टाऊन हॉल;	
		(चार) सार्वजनिक करमणूक– चित्रपटगृह, नाट्यगृह, कलागृह, मल्टीप्लेक्स, विश्राम किंवा मनोरंजन स्थळे, इत्यादी;	
		(पाच) आतिथ्य सेवा–हॉटेल्स किंवा अतिथीभवने, पर्यटन केंद्रे, उपाहारगृहे, आईस्क्रीमची दुकाने, कॉफीची दुकाने, फास्ट फूड केंद्रे किंवा स्टॉल इत्यादी;	
		(सहा) संदेशवहन–दूरध्वनी कार्यालये, भ्रमणध्वनी टॉवर, सॅटेलाईट अँटेना, सार्वजनिक कॉल सेंटर किंवा बुथ, दूरदर्शन किंवा आकाशवाणी केंद्रे, इंटरनेट किंवा सायबर कॅफे, इत्यादी;	
		(सात) सेवाभिमुख सेवा–ब्युटी पार्लर, केसकर्तनालये, सेवाकेंद्रे किंवा दुरुस्ती केंद्रे, इस्त्रीची दुकाने, गॅरेजेस, शिवणकामाची दुकाने, कॉल सेंटर्स;	
		(आठ) संस्था–शैक्षणिक, प्रशिक्षण;	
		(नऊ) आरोग्य सेवा–स्पोर्ट्स क्लब, आरोग्य क्लब, व्यायामशाळा, तरणतलाव, इत्यादी;	
		(दहा) बांधकाम–इमारती, संरचना, मूलभूत सोई-सुविधा, रस्ते, विमानतळ, बोगदे, उपयुक्त सेवासुविधा नव्याने उभारणे किंवा त्यांचे नूतनीकरण करणे;	
		(अकरा) स्मारक किंवा वारसा प्राप्त किंवा ऐतिहासिक इमारती, संरचना, स्थळे, इत्यादींची बाह्य रोषणाई, इत्यादी;	
		(बारा) विज्ञान व संशोधन–संशोधन व विकास केंद्रे, प्रयोगशाळा, जलचर शेती, मत्स्यव्यवसाय, रेशीम उद्योग, पशुपैदास, रेतन ;	

अनुसूची क—चालू

अनु-क्रमांक	वीज देयकाचे प्रशुल्क प्रवर्ग	विविध प्रवर्गाच्या ग्राहकांना पुरविलेल्या विजेच्या विनियोगाचे प्रयोजन	दर
(१)	(२)	(३)	(४)
		(तेरा) जलचर शेती, रेशीम उद्योग, मत्स्यव्यवसाय; (चौदा) रुग्णालये, चिकित्सालये, दवाखाने, पॅथॉलॉजिकल प्रयोगशाळा किंवा रोगनिदान केंद्रे किंवा क्ष-किरण केंद्रे, इत्यादी; (पंधरा) माहिती व तंत्रज्ञान (आय टी)–उद्योग प्रवर्गांतर्गत मान्यता नसलेली आणि शासनाने तसा दर्जा न दिलेली सॉफ्टवेअर विकास, माहिती संस्करण केंद्र, इत्यादी; (सोळा) उपयोगिता सेवा म्हणून वीज देयक भरण्यासह ग्राहकाने भाड्याने किंवा भाडेपट्ट्याने घेतलेल्या परिवास्तू; (सतरा) “ वाणिज्यिक ” सदराखाली प्रवर्गीकृत केलेल्या परंतु सामाजिक प्रयोजनासाठी असलेल्या आस्थापना; (अठरा) वरील प्रवर्गांतर्गत समाविष्ट नसलेली इतर कोणतीही आस्थापना.	
३	भाग ग–कृषि	महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या प्रशुल्क अनुसूचीनुसार,– (एक) पाणी उद्धरण पंप (पंपिंग); (दोन) कुक्कुटपालन; (तीन) हायटेक हरितगृहे, ऊति संवर्धन, अळंबी शेती, इत्यादी; (चार) पुष्पसंवर्धन, उद्यानविद्या, रोपवाटिका, रोपमळे; (पाच) तेलघाणा, पिठाची गिरणी, इत्यादी वगळून कृषिविषयक प्रक्रिया व स्वतःच्या वापरासाठी असलेले गुऱ्हाळ, वैरण कापणी यंत्र, इत्यादी; (सहा) शीतगृहे, प्री-कुलींग; (सात) “ कृषि ” सदराखाली प्रवर्गीकृत केलेला परंतु सामाजिक प्रयोजनासाठी असलेला उद्योग; (आठ) वरील प्रवर्गांतर्गत समाविष्ट नसलेला इतर कोणताही कृषि उद्योग.	राज्य शासन, एकतर भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा वापर आकाराच्या तीस टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल अशा दराने किंवा दरांनी.

अनुसूची क—चालू

अनु-क्रमांक	वीज देयकाचे प्रशुल्क प्रवर्ग	विविध प्रवर्गाच्या ग्राहकांना पुरविलेल्या विजेच्या विनियोगाचे प्रयोजन	दर
(१)	(२)	(३)	(४)
४	भाग घ– तात्पुरता	महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या प्रशुल्क अनुसूचीनुसार,– (एक) धार्मिक प्रयोजनासाठी तात्पुरता विद्युत पुरवठा करण्यासाठी दिलेली विद्युत जोडणी; (दोन) " तात्पुरते " परंतु, सामाजिक प्रयोजनासाठी सदराखाली प्रवर्गीकृत केलेली विद्युत जोडणी; (तीन) धार्मिक प्रयोजनाव्यतिरिक्त इतर कोणत्याही प्रयोजनाकरिता तात्पुरता विद्युत पुरवठा करण्यासाठी दिलेली विद्युत जोडणी.	राज्य शासन, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा वापर आकाराच्या तीस टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल अशा दराने किंवा दरांनी.
५	भाग ङ– जाहिराती व फलक (होर्डींग्ज)	महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या प्रशुल्क अनुसूचीनुसार,– जाहिरात व्यवस्था–जाहिरात किंवा चिन्ह फलक, होर्डींग्ज, इत्यादी.	राज्य शासन, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा वापर आकाराच्या तीस टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल अशा दराने किंवा दरांनी.
६	भाग च– औद्योगिक	महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या प्रशुल्क अनुसूचीनुसार,– (एक) पिठाची गिरणी, डाळ गिरणी, भात गिरणी, पोहा गिरणी, मसालाकांडप गिरणी, आरा गिरणी, यंत्रमाग तसेच, धागा ताणणे, दुणणे, कातणे इत्यादींसारखे इतर पूरक व्यवसाय ; (दोन) बर्फाचा कारखाना, आईस्क्रिम निर्मिती युनिटे, दुग्धप्रक्रिया किंवा दूध शीतलीकरण कारखाने (दुग्धव्यवसाय); (तीन) अभियांत्रिकी कार्यशाळा, अभियांत्रिकी वस्तू उत्पादक युनिटे, मुद्रणालये, रोहित्र (ट्रान्सफॉर्मर) दुरुस्ती कार्यशाळा; (चार) खाणकाम, खदान व दगड भरडणी (क्रशिंग) युनिटे;	राज्य शासन, एकतर भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा वापर आकाराच्या पंधरा टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल अशा दराने किंवा दरांनी.

अनुसूची क–समाप्त

अनु-क्रमांक	वीज देयकाचे प्रशुल्क प्रवर्ग	विविध प्रवर्गाच्या ग्राहकांना पुरविलेल्या विजेच्या विनियोगाचे प्रयोजन	दर
(१)	(२)	(३)	(४)
		(पाच) कपडे निर्मिती युनिटे; (सहा) एलपीजी किंवा सीएनजी भरण (बॉटलिंग) कारखाने, इत्यादी; (सात) फक्त औद्योगिक क्षेत्रामध्ये स्थित असलेल्या संस्थेची मालकी असलेली, तिने चालविलेली, व्यवस्थापन केलेली मलजल प्रक्रिया केंद्रे किंवा सामान्य सांडपाणी प्रक्रिया केंद्रे ; (आठ) “ उद्योग ” प्रवर्गाखाली मान्यता दिलेली आणि शासनाने तसा दर्जा दिलेली आयटी-माहिती व तंत्रज्ञान केंद्रे, आयटी पार्क्स, सॉफ्टवेअर विकास, माहिती संस्करण केंद्रे, इत्यादी; (नऊ) “ औद्योगिक ” सदराखाली प्रवर्गीकृत केलेले परंतु सामाजिक प्रयोजनासाठी असलेले; (दहा) “ औद्योगिक धोरणांनुसार ” महाराष्ट्र शासनाच्या उद्योग विभागाने वर्गीकरण केलेला किंवा केलेले प्रवर्ग; (अकरा) वर समाविष्ट नसलेला इतर कोणताही उद्योग.	
७	भाग छ–मोनो व मेट्रो रेल्वे	महाराष्ट्र विद्युत नियामक आयोगाच्या प्रशुल्क अनुसूचीनुसार.	राज्य शासन, एकतर भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा वापर आकाराच्या वीस टक्क्यांपेक्षा जास्त नसेल अशा दराने किंवा दरांनी.

अनुसूची ख

वापर आकारावरील विद्युत शुल्क

(कलमे ३ आणि ६ पहा)

वीज वापराचा निर्मिती स्रोत	उपयोजनाचे प्रयोजन	दर
(१)	(२)	(३)
(एक) स्वनिर्मित वीज, (दोन) सह वीज निर्मितीपासून वीज (तीन) पर्यायी वीजनिर्मिती (चार) नवीकरणीय ऊर्जेपासून वीज (पाच) स्वतंत्र वीज उत्पादक (आयपीपी)	(एक) स्व-वापर	राज्य शासन, एकतर भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा, प्रति युनिटला एकशे पन्नास पैशांपेक्षा जास्त नसेल अशा दराने किंवा दरांनी.
	(दोन) इतर व्यक्ती किंवा व्यक्तींना पुरवठा	राज्य शासन, एकतर भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा, अनुसूची क नुसार वितरण कंपनी किंवा लायसनधारक यांच्या प्रचलित दरांनी.

अनुसूची ग

वापर आकारावरील विद्युत शुल्क

(कलमे ३ आणि ६ पहा)

अनु-क्रमांक	वीज निर्मिती प्रवर्ग	उपयोजनाचे स्वरूप	दर
(१)	(२)	(३)	(४)
१	मुक्त प्रवेश	(एक) स्व-वापर	राज्य शासन, एकतर भविष्यलक्षी किंवा भूतलक्षी प्रभावाने, **राजपत्रातील** अधिसूचनेद्वारे, विनिर्दिष्ट करील अशा, अनुसूची क नुसार वितरण कंपनी किंवा लायसनधारक यांच्या प्रचलित दरांनी.
२	इतर	(दोन) इतर व्यक्ती किंवा व्यक्तींना पुरवठा.	

शासकीय मध्यवर्ती मुद्रणालय, मुंबई